

MINNESANTECKNINGAR HÖKAR

13 SEPTEMBER 2023

Närvarande: Rebecca Nordström, Staffan Carlsson, Leif Andersson, Anders T Carlsson, Marita Johansson, Yvonne Danielsson, Bo Westman, Camilla Frejd, Gerd Pontén, Maritha Johansson, Sofie Johansson och Lisa Hansson.

OMVÄRLDSBEVAKNING: "DETTA SER VI I SAMHÄLLET OM 3-4 ÅR."

Arbetsgruppen "HÖK efter 2024" träffades i juni och förde samtal om hur en revidering av HÖK kan komma att se ut. Som en del av den diskussionen lyftes önskemål om att diskutera hur HÖK ser på samhällsutvecklingen om 3–4 år och ha det som underlag för hur vi ser på HÖK efter 2024. Nätverksgruppen resonerade om olika framtidsscenarioer med beröring på samhällets utveckling generellt, förutsättningar för samverkan och mer specifikt över offentlig och idéburen sektors utveckling. Några resonemang som lyftes:

Förutsättningar för samverkan:

Samverkan har aldrig stått så högt på dagordningen som den gör idag. Efterfrågan behöver mötas upp och hanteras på ett bra sätt så det blir verkstad. "När det blåser blir strukturerna viktigare". Att HÖK finns på plats och har etablerats i Halland blir en styrka i sammanhanget.

Just nu ser vi hur folk har börjat komma tillbaka till en vardag. Fler och fler större aktiviteter arrangeras. Folk verkar ha ett sug att träffas igen. Kanske ser vi slutet på återhämtningsfasen av pandemin?

Fler aktörer är nyfikna på IOP:er. Denna typ av samverkan kan bli vanligare kommande åren.

Utvecklingen av offentlig sektor:

Regionerna i hela landet lyfter problem med ekonomi, kompetensförsörjning och tillgänglighet. Det kommer påverka alla regionernas verksamhet de kommande åren. Även om Region Halland har det lite bättre än många andra kommer det att påverka verksamheten här också. Hur är för tidigt att utläsa. Men en lågoddsare är att mer fokus på kärnuppdrag.

Utveckling av idéburen sektor:

Föreningslivet har börjat vakna till liv igen. De föreningarna som hade svårt att komma igång efter pandemin verkar (äntligen!) ha kommit igång.

De kommande åren kan en strukturomvandling för idéburna organisationer påbörjas. Det kan handla om att ställa om finansiering, att ta "betalt" i påverkan i stället för i kronor, hitta sätt att hantera en mer styrande offentlig sektor som hellre vill stödja insatser framför grunduppdrag, samt demografi och återväxt. Flera lokalföreningar kan ses slås ihop.

Syn på föreningar, räcker det inte att betala medlemsavgift? Måste man bidra med tid också? Vad är grunden för föreningarna – kommer bli viktigare än tidigare.

Svårt att förutsäga studieförbundens verklighet framöver. Ökad administration och kontroll. Med minskade anslag försvagas föreningslivets infrastruktur och offentlig sektor tappar en stadig och närvarande partner.

Samhällsutvecklingen:

Unga upplever ökad psykisk ohälsa, troligtvis på grund av skolornas kravnivå verkar öka och blir då till hinder för en meningsfull fritid. De skapar också hinder i återväxt när unga inte upplever att de har tid och ork att bli ledare i sina föreningar.

Just nu visas tecken på ökad ojämlikhet, särskilt när det gäller tillit. I Halland ligger de generella nivåerna av tillit ganska stabilt, däremot tycks tilliten sjunka för unga och personer med sämre förutsättningar.

Den nationella nivån gör en del saker på tillgänglighetsområdet som skapar oro, bland annat genom att plocka bort riktlinjer och krav på tillgänglighet kring byggnation. Tidigare segrar för idéburna organisationer ifrågasätts och kommer behöva försvaras.

Stillasittandet ökar, vilket påverkar samhället på flera plan. Kan vara en biverkning på all digitalisering. AI kan komma att påverka samhället stort. Det är svårt att ha en överblick på.

Hallands växer! Hög levnadsstandard, bra hälsa, hög sysselsättningsgrad. Det är positivt!

Områden där behov av samverkan kan utvecklas:

Kompetensförsörjning, yttrandefrihet, hållbart engagemang samt informationssammanställning.

Samverkan kring politikområden och baserat på rapporter och underlag från bland annat FN eller liknande organisationer.

Ekonomi

Just nu ser det ekonomiska läget lite dystert ut. Det kommer hålla i sig ett tag och kommer att kräva viss återhämtning på sikt. På nationell nivå föreslås att stöd till etniska föreningar tas bort och den nya fördelningsmodellen för folkbildningen förväntas också påverka.

Från nationellt håll trycker man på en ökad självfinansiering av kulturen. Mindre pengar men mer verksamhet är tanken. Mer styrning från offentlig sida än tidigare.

INRIKTNINGSBESLUT REVIDERING AV HÖK

Nätverksgruppen beslutade att genomföra en större revidering av HÖK. En processplan tas fram där första aktiviteten sker på samverkanskonferensen. Planen är att den nya versionen av HÖK blir klar 2024 och träder i kraft 2025.

ÅTERKOPPLING DIALOGMÖTE BARN OCH UNGAS DISTRIKTSORGANISATIONER OCH FRAMTIDSFORUM

Sammanställning av dialogen med barn och ungdomsorganisationer och Framtidsforum: Framtidens föreningsliv, finns som bilaga.

På dialogen närvarade 7 barn och ungdomsorganisationer. Under Framtidsforum deltog ca 55 personer.

SAMVERKANSKONFERENSEN 9 NOVEMBER

Jonas Nordling har tackat ja till att medverka på konferensen. Den sker den 9 november på Varbergs Folkets hus, kl. 16.30-20.

Konferensen har temat långsiktighet och ska både innehålla diskussioner om perspektiv som uppkom under dialogen med barn och ungdomsorganisationer, på Framtidsforum och revideringen av HÖK.

Inbjudan skickas ut till parterna vecka 39 och i nyhetsbrevet vecka 40.

NÄTVERKSGRUPPEN 2024

Varje år utses fyra av totalt åtta, idéburna parter till nätverksgruppen. Vanligtvis utses representanterna för två år. Men eftersom HÖKen ska revideras och det kan leda till att ändringar i struktur och förutsättningar ändras, utses personerna på ett år. Gruppen diskuterade om vi skulle förlänga tiden för den nuvarande nätverksgruppen, eftersom det kan vara svårt att vara ny när så mycket fokus kommer vara på revidering.

Det fanns viss oenighet i gruppen och då gör ingen förändring, intressekoll skickas ut till alla parter. Skulle det behövas ett urval, så hjälps processledaren och de idéburna parterna som är utsedda till 2025 åt. Det är i enlighet med arbetsordningen.

INFORMATION

Nätverksgruppen välkomnar Malin Nedomysl som ny representant för Region Halland. Malin går in som personlig ersättare till Staffan Carlsson och fyller därmed den vakanta platsen efter Boel Abelson-Crossley.

Region Halland har bjudit in till samtal om migration och hälsa. Inbjudan har skickats vidare till alla parter och de organisationer som ingick i lägesbilderna för arbetet med flyktingarna från Ukraina.

Region Halland arbetar med dialoger kopplade till den nya kulturstrategin och kulturplanen. Det finns en särskild dialog som riktas till idéburna organisationer. Den hålls 9:e oktober. Fler dialoger hålls under hösten och det finns en digitalbrevlåda dit man kan skicka in förslag. Remissrunda beräknas till andra kvartalet 2024.

Innan sommaren sammanställdes en karta över idéburna lokaler i Halland. Kartan samlar primärt folkets hus, bygdegårdar och hembygdsgårdar. Men alla är välkomna att anmäla sina lokaler till den. Kraven är att de ska drivas av en idéburen organisation och finnas i Halland.

Sedan sommaren har två nya parter anslutit sig till HÖK. Det är Västra Folkets hus och parkregionen och Halmstad Högskola. Totalt är det 43 parter som anslutit sig.

Den 22 september besöker Borås delregion Halland. De är nyfikna på den Halländska Överenskommelsen och kommer få höra både om tankarna bakom, hur den är organiserad och få exempel på vad den betyder och har lett till för parterna. På dagen medverkar Anders T Carlsson, Anette Johansson, Staffan Carlsson, Yvonne Danielsson, Rebecca Nordström, Kristina Hallén Flaa, Hampus Brink och Fabiola Kindblad.

BILAGA 1 – SAMMANSTÄLLNING DIALOG BARN OCH UNGDOMSORGANISATIONER

Under våren bjöds alla barn och ungas distriktsorganisationer som får stöd av regionens kultur och skola förvaltning in till dialog. 7 organisationer av 25 hade möjlighet att delta och berätta om sin verksamhet och vad de brottades med för utmaningar.

Distriktsorganisationernas medlemsutveckling de senaste 15 åren tycks vara god. Det sker en stadig ökning av antalet medlemmar och nivåerna är nästan tillbaka på samma nivå som innan pandemin. Organisationernas utveckling skiljer sig dock åt, där vissa växt kraftigt och andra minskat. Inför dialogen hade HÖKar diskuterat att det brukar pratas om distriktens problematik att rekrytera till styrelser och att distriktsnivån är särskilt svag bland barn och unga-organisationer. Det var inget som kom upp i dialogen, men kanske speglar att endast en tredjedel av alla kallade föreningar deltog, trots flera månaders framförhållning. Välfungerande föreningar utan problem med rekrytering torde ha lättare att organisera medverkan än de svagare distrikten.

Bland de närvarande organisationerna var det flera som lyfte att de ibland är oroliga för att några av deras medlemmar har många engagemang. Det räcker därför inte bara att engagera fler, de måste engageras på ett hållbart sätt så att de inte bränner ut sig.

Gemensamt för de flesta organisationerna var problematiken kring medlemmars övergång från barn till ung vuxen. Det är i den skarven som många slutar eller hittar andra intressen. Ett annat hinder som flera lyfte var bristen på ledare. Det är särskilt kännbar för de organisationer som växte kraftigt under pandemin. De tvingas upprätta köer eller säga nej till nya medlemmar.

Några organisationer lyfte att kraven från skolan tycks ha ökat. Ökade krav i skolan påverkar fritiden och en mer begränsad fritid medför större konkurrens mellan föreningsengagemang och andra intressen.

Ungdomsförbunden märker att skolorna blivit mer restriktiva till att släppa in ungdomspolitik till skolorna. När tillträde ges sker det ofta med villkor, till exempel att representanter från alla ungdomsförbunden måste närvara samtidigt, eller att det är vid ett tillfälle som möjlighet finns per mandatperiod.

Föreningarna märker också av generella problem i samhället, så som ökad psykisk ohälsa, stillasittande, inflation och liknande.

Det fanns en gemensam syn kring hur viktigt det är med utbildningar som en metod att få unga att stanna kvar längre och betydelsen att sakta introducera dem för ledarskap och andra ansvarsområden. Med en tydlig medlemsresa och engagemangstrappa kan engagemanget göras mer hållbart och tillåtas att se olika ut vid olika tidpunkter i livet. Det är satsningar som är viktiga för organisationen, individen och samhället i stort. En person som varit aktiv i en förening som barn tenderar att ha lättare att hitta andra föreningar, eller komma tillbaka när de själva får barn.

De flesta distriktsorganisationerna beskrev att syftet med deras organisationer går ut på att göra barn redo för livet, få unga att inse sina styrkor och stärka sin tro på sig själva. Bland organisationerna finns intresse av att samverka mer med andra, inte minst mellan barn och ungdomsorganisationerna själva.

Ett tips som en organisation delade med sig av var att inte rekrytera ensamma ungdomar till olika uppdrag. Det är viktigt att de är minst två. Då kan de enklare bolla med varandra, ta hjälp av varandra om något är obekant eller stötta och förstärka varandras röster.

Deltagande organisationer:

Friluftsrämjandet Väst, Länsförbundet Hallands 4H, Hallands Schackförbund, Scouterna Hallandsdistriktet, CUF, SSU och Serbiska distriktsorganisationen.

FRAMTIDSFORUM 2023:

FRAMTIDENS FÖRENINGSLIV

SAMMANSTÄLLNING GRUPPDISKUSSIONER

FINANSIERING OCH ADMINISTRATION

Statistik från SCB visar att den idéburna sektorns finansiering i huvudsak består av fem olika intäktskällor. I ekonomiska kretsar brukar det tyda på en trygg finansiell grund, eftersom organisationerna inte blir så sårbara för snabba upp och nedgångar. Samtidigt så innebär flera intäktskällor att sektorn behöver förhålla sig till flera olika logiker och olika sätt att rapportera pengarnas användning. Det kan i sin tur leda till irritationer, frustration och att fokus förflyttas från organisationens ändamål till finansiärens syften och logik.

Det är viktigt att framhålla att upplevelsen av ökade krav på kontroll, uppföljning och administration inte nödvändigtvis har med brist på tillit att göra. I undersökningar från Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (MUCF) uppger en överväldigande majoritet att krav på uppföljning och administration oftast kommer från den egna organisationen. Vidare kan ökade krav på administration från den offentliga sektorn ses i ljuset av att offentliga ekonomiska stöd till idéburna aktörer är mer ifrågasatta i dag än tidigare. Då blir uppföljningar ett sätt för offentlig sektor att visa på sektorns betydelse, bidragets effekt och stödets legitimitet.

Utvecklingen som gått från generella föreningsstöd till mer riktade stöd kan ha fått flera konsekvenser. Dels på vad den idéburna sektorns ideella krafter behöver ägna sig åt, dels i behovet av anställd personal som kan avlasta medlemmarna som då får med tid att ägna sig åt det som känns kul och meningsfullt.

Vad skulle hända om den idéburna sektorn isolerade sig och "renodlade" sina intäktskällor? Skulle det göra föreningarna mer eller mindre oberoende, och skulle det ställa andra krav på medlemmarna eller finansiärerna än idag?

- Hur ser ett önskat läge ut? Och hur påverkar trenderna förhållandet mellan offentlig och idéburen sektor?

Medskick från grupperna →

Metoder för uppföljning/kontroll/administration:

Dialog är det mest överlägsna verktyget för den skattemedelsförvaltande människan att göra uppföljningar. Annars finns det stor risk att bli lurad av personer som är bättre på att dokumentera verksamheter än att genomföra dem. Det skapar också bättre relationer och större förståelse för verksamheten och för offentlig sektors syfte med stödet. Uppföljning är inte något dåligt i sig, men kan användas på dåliga sätt.

Med krav på ökad administration och kontroll kan det verka som att medlemmar och styrelser får större insyn och överblick på verksamheten. Men det kan lika gärna vara tvärt om. Man får de svar man frågar efter och sammanställningar, dokumentation och resultatrapporter ger sällan hela bilden, och är kanske den metod som sämst visar det som är viktigt för deltagare, medlemmar och styrelser.

För att kontroll, uppföljning och administration inte ska öka slentrianmässigt bör nivån och formen av administration anpassas efter föreningens storlek och bidragsnivån. Då kan återkopplingen mellan offentlig och idéburen sektor präglas mer av dialog än marknadslogik.

En dimension som ofta hamnar i skymundan vid uppföljningar är stödets betydelse för föreningens ändamål. Föreningar kan både ha direkta nyttor och indirekta. Detta bör kanske lyftas fram mer i uppföljningar.

Önskemål och önskat läge:

Finns behov av ett enkelt regelverk, skrivet på ett "enkelt" språk.
Samverkan över kommungränserna och mellan föreningar behövs!
Ett liknande system för stöd i "alla" kommuner skulle underlätta.

Medlemsavgifter som enda finansiering:

Endast medlemsavgifter som finansiering utestänger familjer med många barn, ensamstående föräldrar, familjer med dålig ekonomi etcetera. Samhället har ett intresse av att skapa förutsättningar för den idéburna sektorn att vara med och utveckla och utbilda barnen/ungdomarna/vuxna, tillsammans med andra!

Friskvårdsbidrag för barn och unga som kan användas för aktiviteter på fritiden och då kunna användas till annat än sport, så som teater eller dans. Undviker de höga utanförskapen för de med låg inkomst/många barn och skapar en vana att göra saker tillsammans med andra.

En stor risk med att bara ha medlemsavgifter som enda finansiering är att inte alla kan vara med om medlemsavgiften höjs eller om aktivitetsavgifterna ökar.

Betydelsen av en blandad finansiering:

Absolut inte en enda intäktskälla! Viktigt med spridning. Alla är en del av helheten i samhället bygger demokrati från sina villkor. Men mer administration skapar hinder – ex. projekt, kontroll osv. Att bygga demokrati försvåras om det ska ske genom korta och tillfälliga projekt.

Politiskt måste man utgå från helheten och inte spara på barn/ungdomar som gör att de hamnar utanför. Det är inte heller bra om barn/ungdomar hamnar i för slutna sammanhang. Största vinsten är att skapa ett sammanhang för barn och unga och andra grupper som socialt isolerar sig. Samhället har stor nytta av det!

Önskar mer tyngd på verksamhetsbidrag. Men viktigt att den sker "dialognära". Har föreningarna bara en finansieringskälla naggas tilliten i kanterna.

Viktigt att gynna idéburen sektor för en hållbar utveckling.

Det tillitsbaserade sätt som Region Halland har vill vi ha kvar.

Bra med kontroll och uppföljning så föreningarna håller sig till det den ska.

Idé: Region Halland välkomnar företag som vill sponsra föreningar och där kan föreningar presentera sig "hisspitch"? Och på så sätt nå ut till sponsorer.

Hinder att brygga över:

Hyra anläggningar med oklara kostnader försvårar för föreningarna.

Dialogen måste fungera och informationsflöden. Ofta fallerar information för att den är för snabb, föränderlig och sker hela tiden.

Hub-verksamhet! Om du vill ha denna utvecklade kontakta niclas.lingmen@scoutihalland.se

Tyvärr finns det flera områden som ökar krav på kontroll och administration. Det går knappt att öppna ett bankkonto nuförtiden. Den sortens grundläggande infrastruktur måste bli smidigare. Här kan både politiker och banker behöva mer information om hur läget ser ut och vilka hinder som uppstått de senaste åren.

Flera grupper lyfte upp goda exempel:

Föreningsråd som avlastar föreningarnas administration, underhåll mm. Möjligheten att köpa in tjänster, snarare än att anställa egen personal skulle kunna möjliggöra det bästa av två världar – avlasta föreningen, samtidigt som initiativet, ansvaret och kontaktytorna behålls hos de ideella.

Det hade varit intressant med fler "delade" lokaler. Då behöver inte alla ha sin egen. Tänk ett "föreningarnas hus" med kanslier, samlingslokaler och mötesrum under ett tak!

Partnerskap mellan offentlig och idéburen sektor kan underlätta både verksamhet och relationer. Är aktiviteterna relevanta för alla parter så finns det gemensamma intressen att det ska bli så bra som möjligt. Den part som vill/måste dokumentera och mäta kan ägna sig åt det.

MEDLEMSKAP OCH VERKSAMHET

Trender inom området medlemskap och verksamhet kan summeras som "myter som begränsar", "från vald till betald" och "från allmänintresse till instrument". Trenderna påverkar sektorn på olika sätt och i olika hög grad.

"Myter som begränsar" innehåller oftast generella uttalanden om att det ideella engagemanget sjunker, att unga inte är intresserade och att andelen äldre dominerar föreningslivet. Det kan säkert stämma för enskilda föreningar och vara ett stort problem. Men på en övergripande nivå så ligger engagemanget i Sverige stabilt och har gjort det sedan man började mäta 1992. Att unga inte skulle vara intresserade stämmer inte heller. Graden av engagemang bland unga ökar faktiskt något. Hos de Halländska barn och ungdomsorganisationerna har medlemsantalet vuxit de senaste 15 åren. Eftersom allt fler blir allt äldre så betyder det att allt fler är engagerade längre. Generellt så ligger åldersgrupperna 65–74 och 75–84 på samma nivåer som andra grupper. De arbetar inte i stället för andra grupper.

Trenden "från vald till betald" utgår från ökade önskemål från föreningar att anställa personal eller möjligheten att arvoda medlemmar. Önskan kan vara baserad på olika saker, men oftast handlar det om någon som kan sköta ekonomi, administration eller sysslor kopplade till projekt. Ibland går trenden under rubriken om att "professionalisera" föreningslivet. Att kunna anställa personal eller arvoda medlemmar kan innebära att föreningens ideella krafter får ägna mer tid åt det som skapar engagemang, känns viktigt och är roligt. Men det kan också innebära en förändring i företrädarskap – fokus tenderar att förskjutas från upplevd kunskap till expertkunskap. Fler avlönade verkar också öka viljan att lösa mer av verksamheten genom att anställa eller arvoda fler. Det ideella engagemanget trycks undan till förmån för projekt, professionalitet, effektivitet, volymer, mätbara resultat, och så vidare.

På senare tid har det blivit allt vanligare att föreningslivet tas upp som en god kraft för att motverka stora samhällsproblem. Det i sig är något fint. Men när de goda effekter som ett aktivt föreningsliv

kan skapa för ett samhälle styckas upp och förutsättningarna för att bedriva verksamhet ändras, då förändras också hela grunden för engagemang. Den här trenden brukar kallas för instrumentalisering och visar på en förskjutning från generella stöd till mer riktade stöd som inte nödvändigtvis har en tydlig koppling till föreningsordinarie verksamhet. Effekten av ökad instrumentalisering blir att fokus kan hamna på "vad det går att söka stöd för" i stället för vad medlemmarna vill och hur organisationen kan nå fler.

Kanske kan det vara så att vi har alldeles för stora föreningar med för höga ambitioner? En stor förening med många medlemmar har ofta stora krav på hur mycket styrelsen ska producera till medlemmarna och det är ju betydligt mer arbete att samla 100 personer till en aktivitet än att samla 8.

Vad skulle hända om föreningar gjorde färre aktiviteter per medlem än idag?

Skulle det göra medlemmarna mer delaktiga eller skapa större avstånd mellan styrelse och medlemmar?

- Hur ser ett önskat läge ut? Hur påverkar trenderna förhållandet mellan offentlig och idéburen sektor?

Medskick från grupperna →

Föreningars ändamål och medlemsengagemang:

Det beror på. Medlemmarnas intresse skapar verksamhet!

Meningen med föreningen behöver bli synligare.

Egenvärde – samhällsnytta: Stor debatt idrott eller rädda världen: Lägga kraften i föreningens uppdrag eller syfte så får samhället goda effekter av det.

Det är skillnad på en betalande eller en aktiv medlem. Många ser sig själva som en stödmedlem och tänker inte att de kan bli aktiva. Vi måste ställa frågan.

Gissa inte vad medlemmarna vill – fråga dem!

Styrelsen måste lyssna in/släppa in de yngre och valberedningen, inkludera.

Offentliga måste stötta och värna om idéburna.

Människor gillar att bli sedda och få en personlig fråga. Det skapar engagemang.

Rotation i styrelserum viktigt - "man kan alltid komma tillbaka"

Risker med några stora föreningar:

För många stora föreningar som har för stora ambitioner: med mycket anställda sipprar det ner fel logik i organisationen. Risk att föreningen faller in i uppföljningslogiken.

Uppmuntra små föreningar att komplettera de stora.

Mål → Fotbollsföreningen som är nöjd att stanna i sin division.

Mångfalden av stora och små föreningar är bra. Stora föreningar kan fungera som alternativ.

Allt engagemang är bra.

Det blir nya utmaningar för de anställda. Ställer högre krav på aktiva i föreningarna.

Styrka i mindre föreningar med ett brinnande engagemang.

Önskemål och önskat läge:

Att unga är med i de beslut som rör dem. Barnens årsmöte är ett bra exempel på hur man gör föreningen tillgänglig för barn och lär dem hur man kan påverka.

Vi ska verka för det lokala perspektivet.

Mer öppenhet och mer samarbete mellan parasportföreningar och kommuner/regioner. Personal på habiliteringar/rehabiliteringar måste få ökad kunskap om parasport och dess betydelse.

Tillgång till hallar på sommaren.

Önskat läge är lustfullt, gemensamt engagemang utifrån önskan att vara en del av ett sammanhang.

Krav kväver lusten som är idéburen sektors drivkraft.

Hinder att överbygga:

Idéburen sektor blir mer opersonlig och tappar kraften från t.e.x familjemedlemmar/föräldrar som "krävs" vara engagerade utifrån föreningens intressen. Utvecklingen tenderar att stagnera och tappa i kraft.